

VNEUS Liukko Arno

06.10.2008

**Eduskunta
Suur Valiokunta
Ulkoasiainvaliokunta**

Viite

Asia

Lissabonin sopimus - eteneminen Irlannin kansanäänestyksen jälkeen

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys ”Lissabonin sopimus - eteneminen Irlannin kansanäänestyksen jälkeen”.

EU-ministerivaliokunta kävi keskustelun asiasta 3.10.2008 pidetyssä kokouksessaan.

EU-asioiden valtiosihteeri

Kare Halonen

neuvotteleva virkamies

Arno Liukko

LIITTEET

Asiasanat	Lissabonin sopimus
Hoitaa	OM, UM, VNEUS, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OPM, PLM, SM, STM, TEM, TK, TPK, VM, YM

VNEUS 3.10.2008

LISSABONIN SOPIMUS ETENEMINEN IRLANNIN KANSANÄÄNESTYKSEN JÄLKEEN

Tämän muistion taustana on asian tuleminen käsittelyyn 15.10.2008 kokoontuvassa Eurooppa-neuvostossa. Muistiossa on selvitetty faktoja ja kysymyksenasetteluja eikä se sisällä Suomen kantoja.

1. Yleistä

Viime kesäkuun Eurooppa-neuvosto totesi, että se oli yhtä mieltä siitä, että tilanteen analysoimiseksi tarvitaan lisää aikaa ja että Irlannin hallitus käy aktiivisesti neuvotteluja sekä sisäisesti että muiden jäsenvaltioiden kanssa ehdottaakseen yhteistä etenemistapaa. Eurooppa-neuvosto totesi suostuvansa Irlannin ehdotukseen palata kysymykseen 15.10.2008 pidettävässä kokouksessaan pohtiakseen etenemistapaa.

Lissabonin sopimuksen ratifiointitilanne: Hyväksytty 24 parlamentissa, käsittely kesken Ruotsissa ja Tšekissä, Irlannissa negatiivinen kansanäänestystulos. Suomen talletettua ratifioimiskirjansa 30.9.2008 tallettajamaita on 20.

Irlannin hallituksen tilaama tutkimus kansanäänestyksen tuloksesta on valmistunut. Tutkimuksen mukaan keskeinen syy ei-äänestäjillä oli tiedon ja tietämyksen puute sopimuksesta. Tämän ilmoitti ainakin yhdeksi syyksi 42 % ei-äänestäjistä. Lisäksi tutkimuksessa on myös muita jo heti kansanäänestyksen jälkeen esillä olleita syitä.

Irlannin hallitus ei ole ilmoittanut, esittääkö se ratkaisuehdotusta lokakuun Eurooppa-neuvostossa. Jos lokakuussa ei edetä ja hyväksytä ns. tiekarttaa, on seuraava mahdollisuus käsitellä asiaa Eurooppa-neuvostossa joulukuussa.

2. Tilanteen ratkaiseminen Irlannin kanssa

Toistaiseksi Irlannin hallitus ei ole esittänyt näkemyksiä, miten ratifiointikysymys ratkaistaan.

Aiemmin vastaavissa tilanteissa:

- Maastrichtin sopimuksen osalta Eurooppa-neuvostossa kokoontuneet hallitusten edustajat tekivät päätöksen Tanskan esiin nostamista kysymyksistä, mikä mahdollisti Tanskaa koskevat poikkeukset tietyillä politiikka-aloilla. Ei uutta ratifiointikierrosta. Sittenmin Tanskan asemaan palattiin Amsterdamin sopimukseen johtaneessa hallitusten välisessä konferenssissa (Tanskan asemaa koskeva pöytäkirja).

- Nizzan sopimuksen osalta Irlanti antoi Eurooppa-neuvostolle selityksen, jonka se ilmoitti liittävänsä myös Nizzan sopimusta koskevaan ratifioimiskirjaansa. Eurooppa-neuvosto hyväksyi asiaa koskevan julistuksen. Ei uutta ratifiointikierrosta.
- Perustuslakisopimuksen kaatuminen Ranskan ja Hollannin kansanäänestyksissä johti Lissabonin sopimuksen neuvottelemiseen. Uusi ratifiointikierros.

Toistaiseksi Irlanti ei ole myöskään ottanut kantaa siihen, järjestetäänkö uusi kansanäänestys vai ei.

3. Voimaantulon aikataulukysymykset

– Kesällä 2009 valittavan Euroopan parlamentin kokoonpano

Jos Lissabonin sopimus ei tule voimaan ennen ensi kesäkuun EP-vaaleja, valitaan Nizzan mukaiset 736 edustajaa (Lissabon 751). Eri paikkamäärät edellyttävät aikaa vaalien kansalliseen valmisteluun erityisesti niissä 13 maassa, jossa edustajien lukumäärä on eri sopimuksesta riippuen. Neuvoston sihteeristö on selvittänyt, mitkä ovat aikataulutarpeet eri jäsenvaltioissa ja milloin on tiedettävä viimeistään, kumman sopimuksen pohjalta vaalit järjestetään.

Suomen edustajamäärä on molemmissa sopimuksissa sama eli 13. Suomen osalta tämä yksinkertaistaa EP-vaaleja koskevien säännösten ajantasaistamista.

Lissabonin sopimuksessa on (kuten perustuslakisopimuksessakin) määräys, että EP istuu koko kautensa 2004-2009 huolimatta sopimuksen mahdollisesta voimaantulosta kesken kauden. Aiemman käytännön pohjalta näyttäisi siltä, että kesäkuussa 2009 valittava EP istuisi koko viiden vuoden kauden, vaikka Lissabonin sopimus tulisi voimaan kesken kauden. Aikaisemminkin EP on istunut säännönmukaiset viisi vuotta, vaikka perustamissopimusmuutoksia on tullut voimaan ja laajentumisia on tapahtunut kesken kauden.

– Syksyllä 2009 nimitettävän komission kokoonpano

Istuvan komission toimikausi on määrätty päättymään 31.10.2009. Hyvissä ajoin tätä ennen olisi kuitenkin jo nimitysprosessin läpiviemiseksi tiedettävä, onko varauduttava Nizzan sopimuksen mukaiseen komissioon eli sopimaan komission jäsenten määrän alentamisesta alle jäsenvaltioiden lukumäärän. Nykykomissio voisi tarvittaessa jatkaa toimituskomissiona jonkin aikaa. EY-sopimuksen mukaan komissio nimitetään 5 vuodeksi.

Nizzan sopimuksen mukaan komission jäsenten määrä on jäsenvaltioiden määrää pienempi ja jäsenet valitaan soveltamalla tasapuolista vuorottelua, jonka yksityiskohtaiset säännöt neuvosto vahvistaa. Komission koon voitaisiin päättää olevan nyky-EU:ssa enimmillään 26.

Lissabonin sopimuksen mukaan aiemmin kuin 31.10.2014 nimitettävässä komissiossa on yksi komissaari kustakin jäsenvaltiosta. Tämän jälkeen komission jäsenten lukumäärä vastaa 2/3:a jäsenvaltioiden lukumäärästä. Eurooppa-neuvosto voi kuitenkin yksimielisesti päättää muuttaa komission jäsenten lukumäärää. Lissabonin sopimuksesta antamassaan mietinnössä eduskunnan ulkoasiainvaliokunta viittaa siihen, että Lissabonin sopimukseen sisältyy uutena elementtinä mahdollisuus muuttaa komission kokoonpanoa Eurooppa-neuvoston yksimielisellä päätöksellä. Valiokuntaa toteaa sen osalta, että eduskunnan vaikutusmahdollisuuksien kannalta on tärkeää, että se saa välittömästi tiedon, jos keskusteluja tällaisen komission kokoonpanoa koskevan päätöksen valmistelusta käydään. Vielä tällaisia keskusteluja ei käyda.

Lisäksi tulevat mietittäväksi, millä aikataulutuksella nimetään komission puheenjohtaja ja komissaariehdokkaat (mukaan lukien suomalainen komissaariehdokas) ja millä aikataululla komission nimittämismenettelyn muut osavaiheet käydään.

4. Täytäntöönpanon valmistelujen jatkaminen

Lissabonin sopimuksen täytäntöönpanon valmistelutyö ei jatkune ainakaan ennen kuin Irlanti on esittänyt ratkaisumallinsa. Ratkaisumallinsa esittämisen jälkeen valmistelutyön jatkaminen erityisesti pidempää valmistelua vaativissa teknisemmissä asioissa koskien esimerkiksi Euroopan ulkosuhdehallintoa tulee pohdittavaksi.